

Peningastefnan og stjórnþæki hennar

Markmið og framkvæmd peningastefnunnar

Markmið stefnunnar í peningamálum er stöðugt verðlag. Hinn 27. mars 2001 var tekið upp formlegt verðbólgu­markmið sem hér segir:¹

- Seðlabankinn stefnir að því að árleg verðbólga, reiknuð sem hækkun vísitölu neysluverðs á 12 mánuðum, verði að jafnaði sem næst 2½%.
- Víki verðbólga meira en 1½ prósentu frá settu marki ber bankanum að gera ríkisstjórninni grein fyrir ástæðu fráviksins, hvernig bankinn hyggst bregðast við og hvenær hann telur að verðbólgu­markmiði­nu verði náð að nýju. Greinargerðina skal birta opinberlega.
- Seðlabankinn gerir verðbólgu­spár þar sem spáð er þrjú ár fram í tímann. Spárnar eru birtar í riti bankans *Peningamálum*. Þar kemur einnig fram mat bankans á helstu óvissuþáttum tengdum spánni. Jafnframt gerir bankinn grein fyrir mati sínu á stöðu og horfum í efnahagsmálum.

Peningastefnan miðar að því að halda verðlagi stöðugu og því verður henni ekki beitt til þess að ná öðrum efnahagslegum markmiðum, svo sem jöfnuði í viðskiptum við útlönd eða mikilli atvinnu, nema að því marki sem slíkt samrýmist verðbólgu­markmiði bankans.

Helstu stjórnþæki peningastefnunnar

Seðlabankinn framfylgir peningastefnunni einkum með því að stýra vöxtum á peningamarkaði, fyrst og fremst með ákvörðun nafnvaxta veðlána til fjármá­lafyrirtækja sem síðan hafa áhrif á aðra vexti. Vextir á peningamarkaði hafa einnig sterk áhrif á gjaldeyrisstrauma og þar með á gengi krónunnar og til lengdar innlenda eftirspurn. Viðskiptum við fjármá­lafyrirtæki má í grófum dráttum skipta í regluleg viðskipti annars vegar og önnur viðskipti hins vegar. Um viðskipti fjármá­lafyrirtækja við Seðlabankann gilda reglur nr. 553 frá 26. júní 2009.

Föst viðskiptaform

- Viðskiptareikningar: Á viðskiptareikningum geyma fjármá­lafyrirtæki ráðstöfunarfé sitt. Viðskiptareikningar eru uppgjörsreikningar í viðskiptum fjármá­lafyrirtækja og bindiskyldureikningar. Vextir viðskiptareikninga mynda gólf fyrir daglánavexti á millibankamarkaði með krónur. Viðskiptareikningar verða alltaf að vera með jákvæða stöðu í lok hvers viðskiptadags.
- Daglán: Lán veitt til næsta viðskiptadags. Hlutverk daglána er fyrst og fremst að tryggja fjármá­lafyrirtækjum aðgang að lausafé til að tryggja að staða viðskiptareiknings sé jákvæð í lok dags og til þess að uppfylla bindiskyldu. Daglán eru veitt gegn tryggingum í verðbréfum. Vextir daglána mynda þak einnar nætur vaxta á milli­bankamarkaði með krónur.

1. Sameiginleg yfirlýsing ríkisstjórnar Íslands og Seðlabanka Íslands. Birt m.a. á heimasíðu bankans.

Regluleg viðskipti

Regluleg viðskipti geta verið til allt að 7 daga. Þau eru veitt í þeim tilgangi að auka eða draga úr framboði lausafjár. Seðlabankinn ákveður í hvert sinn hversu mikið lausafé hann lánar fjármálafyrirtækjum eða dregur af markaði. Miðvikudagar eru að öllu jöfnu viðskiptadagar Seðlabankans. Seðlabankinn getur átt viðskipti aðra daga sé þess talin þörf. Vilji Seðlabankinn eiga viðskipti með veðlán og innstæðubríf býður hann fjármálafyrirtækjum að senda inn tilboð.

- Lán gegn veði: Um er að ræða lán til 7 daga eða skemur. Fjármálafyrirtæki þurfa að leggja fram tryggingar sem Seðlabankinn telur hæfar í viðskiptum.
- Innstæðubríf: Um er að ræða bréf til 7 daga eða skemur sem Seðlabankinn selur fjármálafyrirtækjum.

Seðlabankinn getur í útboðum ákveðið að halda vöxtum og fjárhæðum föstum eða láta fjármálafyrirtæki bjóða í annað hvort eða hvort tveggja. Seðlabankinn getur hafnað öllum tilboðum eða hluta þeirra.

Aðrir fjármálagerningar sem Seðlabankinn getur notað til að auka eða draga úr framboði lausafjár eru endurhverf verðbréfavíðskipti, gjaldmiðlaskiptasamningar og bundin innlán.

Önnur viðskipti

Seðlabankinn getur, með sérstakri ákvörðun, átt viðskipti við fjármálafyrirtæki til lengri tíma en viku með sömu fjármálagerninga og í reglulegum viðskiptum.

Bindiskylda

Bindiskylda er lögð á fjármálafyrirtæki sem ekki eru háð framlögum á fjárlögum í rekstri sínum. Hún miðast við bindigrunn sem er innstæður, útgefin skuldabréf og peningamarkaðsbréf. Bindihlutfall er 2% fyrir þann hluta bindigrunnis sem bundinn er til tveggja ára eða skemur. Binditímabil er frá 21. degi hvers mánaðar til 20. dags næsta mánaðar og skal innstæða á bindireikningi ná tilskildu hlutfalli að meðaltali á binditímabilinu. Bindiskylda nær ekki til útibúa íslenskra fjármálafyrirtækja sem starfa utan Íslands.

Inngrip á gjaldeyrismarkaði

Inngripum á gjaldeyrismarkaði er einungis beitt, samkvæmt yfirlýsingu um verðbólgu markmið frá 2001, telji Seðlabankinn það nauðsynlegt til þess að stuðla að verðbólgu markmiði sínu eða telji hann að gengissveiflur geti teft stöðugleika fjármálakerfisins í tvísýnu.

Tímabundnar aðgerðir

Vegna sérstakra aðstæðna sem sköpuðust á fjármálamarkaði í október 2008 mun gengi krónunnar um sinn hafa meiri áhrif en áður á vaxtaákvörðanir.

Yfirlit vaxta Seðlabankans 30. október 2009

Viðskiptaform	Vextir nú (%)	Síðast breytt	Breyting (pró-sentur)	Vextir fyrir ári (%)
Viðskiptareikningar	9,50	7. maí 2009	-3,00	11,50
Daglán	14,50	24. sept. 2009	-1,50	20,00
Bindiskylda	9,50	7. maí 2009	-3,00	11,50
Lán gegn veði	12,00	4. júní 2009	-1,00	18,00
Innstæðubríf til 7 daga	-	7. maí 2009	-3,00	17,75

Vaxtaákvörðanir Seðlabanka Íslands

Helstu vextir Seðlabanka, %¹

Dagsetning Vaxtaákvörðunarfundir það sem af er ári 2009	Veðlánavextir	Vextir á viðskiptareikningum fjármálastofnana
5. nóvember	11,00 (-1,00)	9,00 (-0,5)
24. september	12,00 (0,00)	9,50 (0,00)
13. ágúst	12,00 (0,00)	9,50 (0,00)
2. júlí	12,00 (0,00)	9,50 (0,00)
4. júní	12,00 (-1,00)	9,50 (0,00)
7. maí	13,00 (-2,50)	9,50 (-3,00)
8. apríl	15,50 (-1,50)	12,50 (-1,50)
19. mars	17,00 (-1,00)	14,00 (-1,00)
29. janúar	18,00 (0,00)	15,00 (0,00)
17. desember 2008	18,00 (0,00)	15,00 (-2,50)
6. nóvember 2008	18,00 (0,00)	17,50 (0,00)
28. október 2008	18,00 (6,00)	17,50 (6,00)
15. október 2008	12,00 (-3,50)	11,50 (-3,50)
11. september 2008	15,50 (0,00)	15,00 (0,00)
3. júlí 2008	15,50 (0,00)	15,00 (0,00)
22. maí 2008	15,50 (0,00)	15,00 (0,00)
10. apríl 2008	15,50 (0,50)	15,00 (0,50)
25. mars 2008	15,00 (1,25)	14,50 (1,25)
20. desember 2007	13,75 (0,00)	13,25 (0,00)
1. nóvember 2007	13,75 (0,45)	13,25 (0,50)
6. september 2007	13,30 (0,00)	12,75 (0,00)
5. júlí 2007	13,30 (0,00)	12,75 (0,00)

1. Breyting frá síðustu ákvörðun í sviga.

